

Sterowniki Robotów

Sensory i sterowanie

Wojciech Domski

Katedra Cybernetyki i Robotyki,
Politechnika Wrocławska

Wrocław University
of Science and Technology

Plan prezentacji

- 1 Wprowadzenie
- 2 Silniki komutatorowe prądu stałego DC
- 3 Silniki bezszczotkowe prądu stałego BLCD
- 4 Silniki krokowe
- 5 Typy sterowania
- 6 Stopień mocy
- 7 Sterowanie silnikami
- 8 Pomiar pozycji, prędkości i prądu

Wrocław University
of Science and Technology

Rodzaje silników

Wybrane typy silników prądu stałego stosowane w robotyce

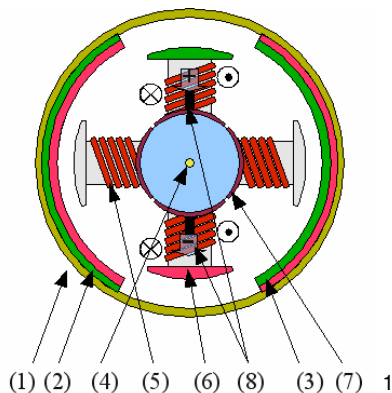
- silniki komutatorowe z magnesem trwałym PMDC (*Permanent Magnet DC*),
- bezszczotkowe silniki prądu stałego BLDC (*Brushless DC*),
- silniki krokowe (*Stepper Motor*).

Silniki komutatorowe prądu stałego DC

Budowa

Zastosowania

Silniki DC mogą być stosowane w szerokiej gamie urządzeń:

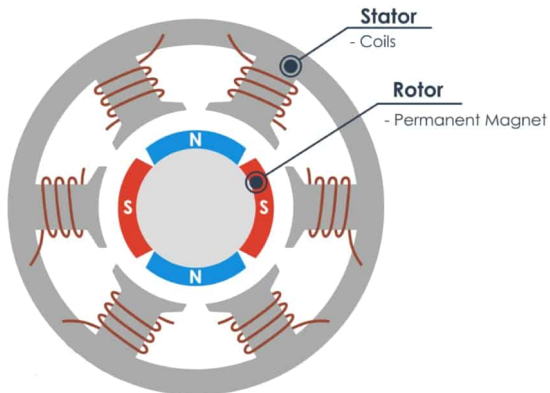
- układ napędowy pojazdów; napęd bezpośredni lub pośredni (przekładnia),
- urządzenia przemysłowe (pompy, wentylatory, przenośniki taśmowe),
- urządzenia robotyczne (manipulatory, platformy mobilne)
- urządzenia domowe (odkurzacze),
- urządzenia medyczne,
- pozycjonowanie,
- ...

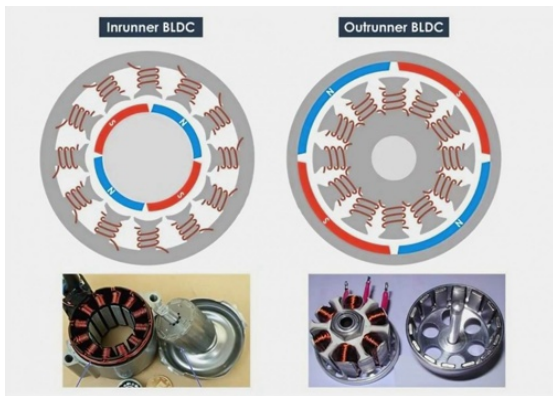
Silniki bezszczotkowe prądu stałego BLDC

Budowa

Inrunner i Outrunner

3

Wrocław University
of Science and Technology

³ican-motor.com

Zastosowania

Silniki BLDC mogą być stosowane w szerokiej gamie urządzeń:

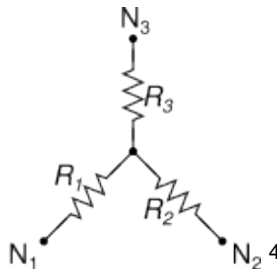
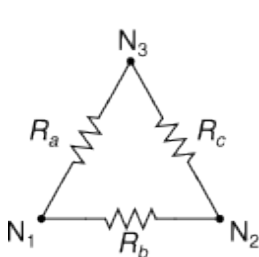
- układ napędowy pojazdów; zazwyczaj napęd bezpośredni (samochody, hulajnogi, skutery, ...)
- urządzenia robotyczne (manipulatory, platformy mobilne)
- urządzenia przemysłowe (pompy, wentylatory, przenośniki taśmowe),
- precyzyjne pozycjonowanie, (zarówno silniki rotacyjne jak i liniowe)
- napęd urządzeń latających (drony, samoloty)
- ...

Uzwojenie

Konfiguracja typu trójkąt i gwiazda

Trójkąt	Gwiazda
$I_u = \sqrt{3} I_f$	$I_u = I_f$
$U_u = U_f$	$U_u = \sqrt{3} U_f$

Wrocław University
of Science and Technology

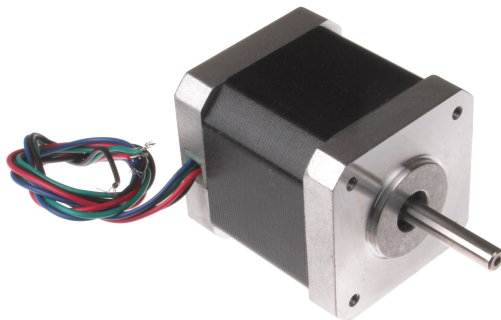
⁴Xyzy_n, wikipedia.org

Silniki krokowe

Budowa (1/2)

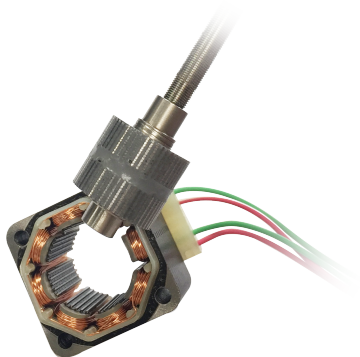
5

Wrocław University
of Science and Technology

Budowa (2/2)

6

Wrocław University
of Science and Technology

clippard.com

6

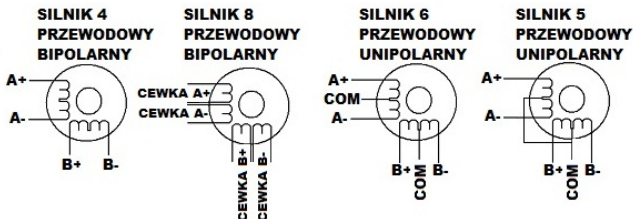
Zastosowania

Silniki krokowe mogą być stosowane w szerokiej gamie urządzeń:

- automatyzacja przemysłowa,
- napęd wózków/stołów w urządzeniach pozycjonujących (plotery, drukarki 3D)
- urządzenia medyczne i laboratoryjne (aparatura diagnostyczna, pompy),
- skanery (układ napędowy),
- automatyka samochodowa (lusterka)
- urządzenia astronomiczne (trackery),
- ...

Typy silników (1/1)

7

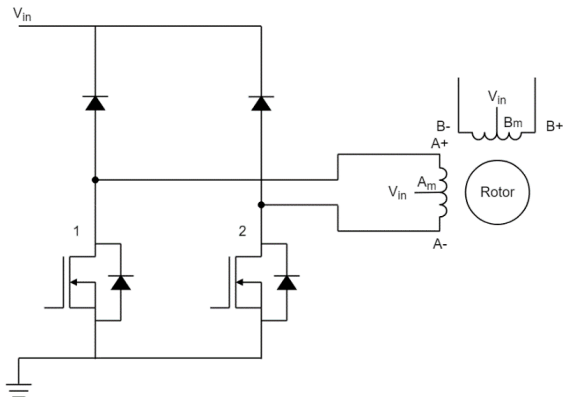
Silniki krokowe unipolarne (1/2)

Silniki krokowe unipolarne

- Jeden z odczepów (dodatkowy) podłączony jest do punktu środkowego cewki.
- W danym momencie czasu tylko połowa uzwojenia jest zasilana.
- Prostszy układ sterowania.
- Trudniejsza budowa mechaniczna.

Silniki krokowe unipolarne (2/2)

8

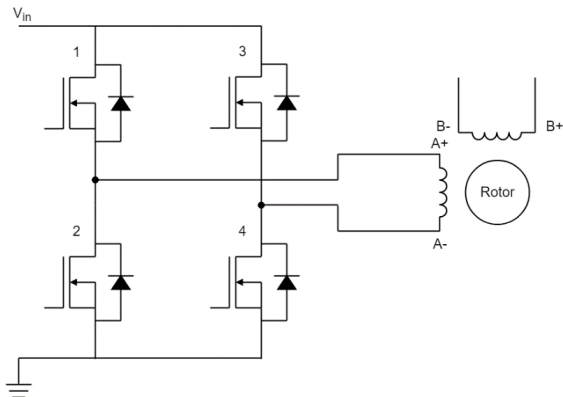
Silniki krokowe bipolarne (1/2)

Silniki krokowe bipolarne

- Cewka posiada tylko dwa odczepy.
- W danej chwili czasu wszystkie cewki mogą być zasilane.
- Bardziej skomplikowany układ sterowania.
- Łatwiejsza budowa mechaniczna

Silniki krokowe bipolarne (2/2)

9

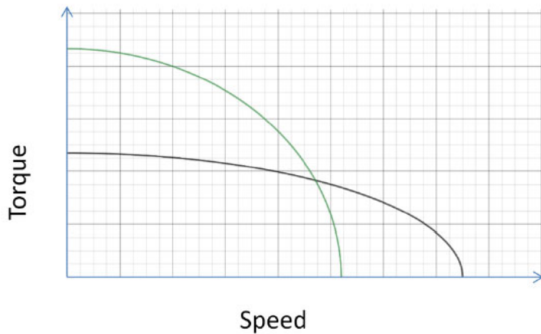

Wrocław University
of Science and Technology

9 monolithicpower.com

Różnice

Unipolar Bipolar

10

Wrocław University
of Science and Technology

10ti.com

Typy sterowania

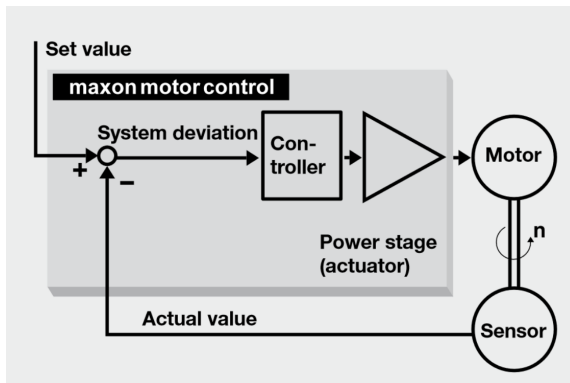

Rodzaje sterowania

- stabilizacja pozycji – sterowanie na poziomie kinematycznym,
- stabilizacja prędkości – sterowanie na poziomie kinematycznym,
- stabilizacja siły/momentu – sterowanie na poziomie dynamicznym.

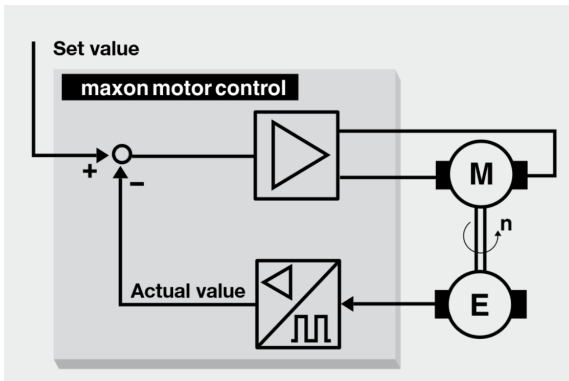
Układ sterowania pozycją/prędkością (1/3)

11

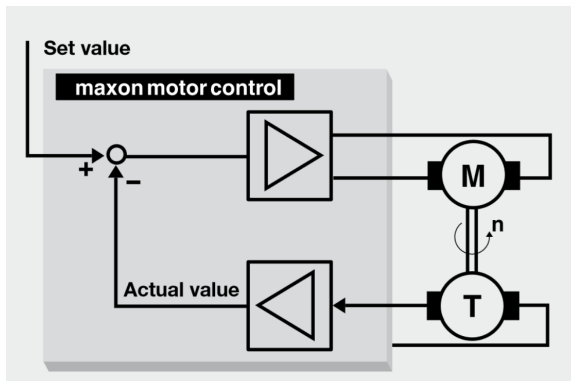
Układ sterowania pozycją/prędkością (2/3)

12

Układ sterowania pozycją/prędkością (3/3)

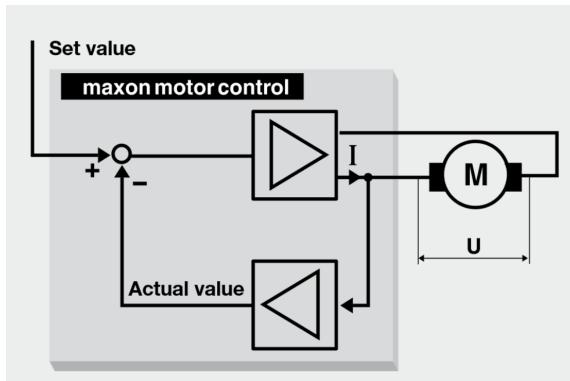
13

11. maxongroup.com
 12. Wrocław University of Science and Technology
 13. maxongroup.com

Układ sterowania momentem (1/1)

14

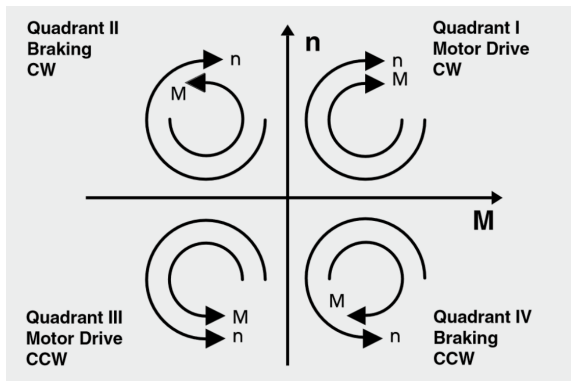

Wrocław University
of Science and Technology

14 maxongroup.com

Akcja silnika, a stan czujnika (1/1)

15

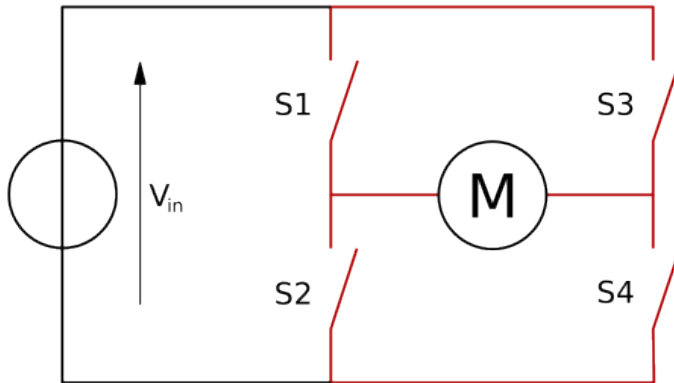

Wrocław University
of Science and Technology

15 maxongroup.com

Mostek H (1/2)

16

Wrocław University
of Science and Technology

Mostek H (2/2)

- umożliwia zmianę kierunku przepływu prądu,
- wymaga zastosowania czterech szybkich kluczy dużej mocy,
- wymaga zastosowania dodatkowego logicznego układu sterującego,
- różne techniki sterowania kluczami: unipolarny, bipolarny, 2Q, 4Q
- istnieją układy scalone zawierające jeden lub kilka mostków H: L293D, TB6612, MC33926, VNH3Sxx, ...

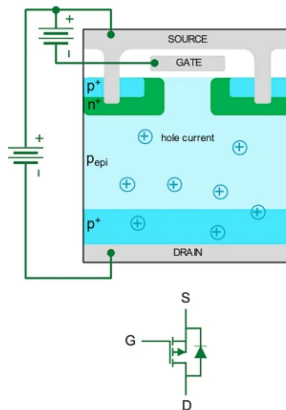
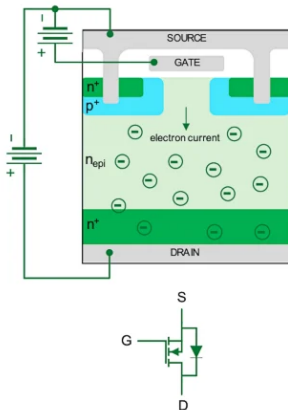

Eksploatacja

- Straty mocy jako ciepło
 - spadek napięcia na kluczach w stanie nasycenia ($I \cdot R_{DSon}$ dla unipolarnych, U_{CEsat} dla bipolarnych)
 - praca w liniowym zakresie tranzystora w stanach przejściowych (t_{on} , t_{off}) – wysterowanie bramki lub bazy
- Zagrożenie zniszczeniem mostka
 - przebiecie tranzystorów przez napięcie samoindukcji (obciążenie indukcyjne) przy braku diod lub ich niedostatecznej szybkości załączania
 - przekroczenie dopuszczalnej mocy strat w elementach (tranzystory, diody) lub przekroczenie dopuszczalnej temperatury na skutek złego chłodzenia
 - zjawisko „przestrzelenia” ((z ang. *shoot through*)) – brak zachowania martwej strefy ((z ang. *dead zone*)) przy przełączaniu tranzystorów w półmostku

Tranzystory MOSFET (1/2)

17

Wrocław University
of Science and Technology

Tranzystory MOSFET (2/2)

- napięcie brama-źródło V_{GS} ,
- maksymalne napięcie dren-źródło V_{DS} ,
- rezystancja dren-źródło podczas pracy $R_{DS_{on}}$

Różnice (1/4)

Stan	P-MOSFET	N-MOSFET
włączony	$V_{GS} < 0V$	$V_{GS} > 0V$
wyłączony	$V_{GS} > 0V$	$V_{GS} < 0V$
	$V_{DS} < 0V$	$V_{DS} > 0V$

Różnice (2/4)

P-MOSFET

Źródło podłączone do VCC. Brama podłączona do GND; tranzystor przewodzi. Brama podłączona do VCC; tranzystor nie przewodzi.

N-MOSFET

Źródło podłączone do GND. Brama podłączona do VCC; tranzystor przewodzi. Brama podłączona do GND; tranzystor nie przewodzi.

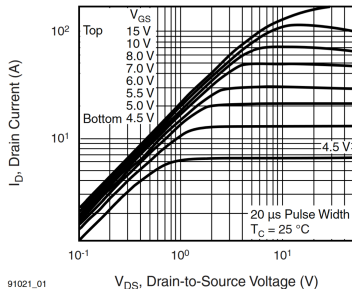

Różnice (3/4)

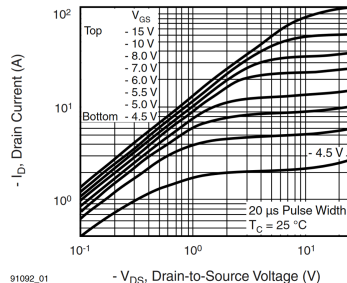
Aby otrzymać porównywalną rezystancję $R_{DS(on)}$ jak dla mosfetów typu N, mosfet typu P musi być 2x - 3x większy.

Różnice (4/4)

91021_01

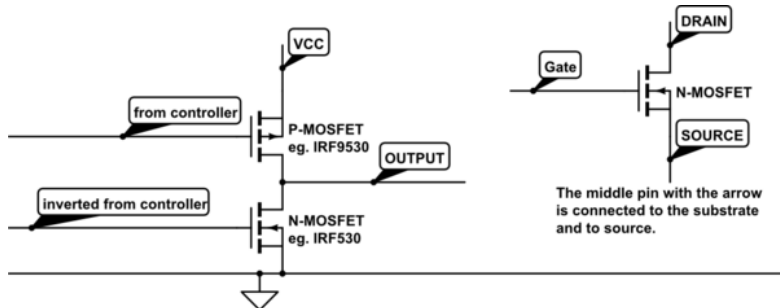
91092_01

Wrocław University
 of Science and Technology

Półmostek z transystorów MOSFET

18

Sterowanie silnikami

Sterowanie silnikiem komutatorowym prądu stałego z magnesem trwałym

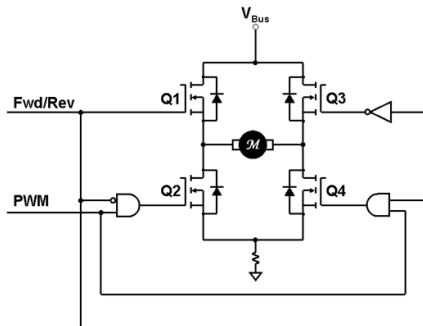
Sterowanie silnikiem DC

- komutator mechaniczny,
- zmiana kierunku obrotów poprzez zmianę polaryzacji zasilania,
- wymaga zastosowania jednego mostka H,
- liniowa charakterystyka obrotów silnika w funkcji napięcia zasilania,
- liniowa charakterystyka momentu obrotowego w funkcji prądu,

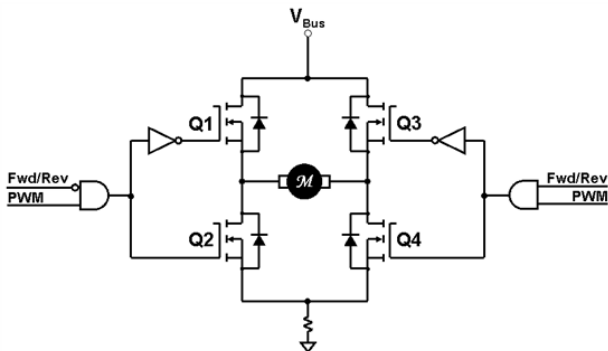
Sterowanie mostkiem H (1/6)

Unipolarny sterownik dwućwiartkowy (2Q)

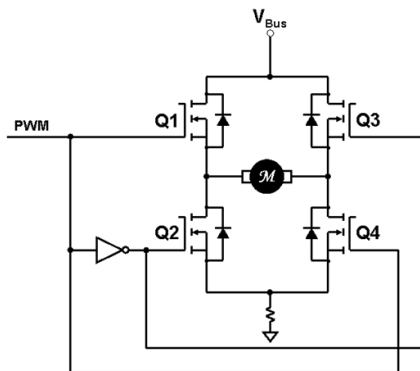
Sterowanie mostkiem H (2/6)

Unipolarny sterownik czteroćwiartkowy (4Q)

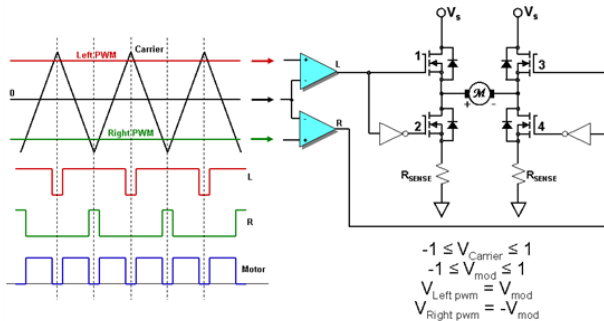
Sterowanie mostkiem H (3/6)

Bipolarny sterownik czteroćwiartkowy (4Q)

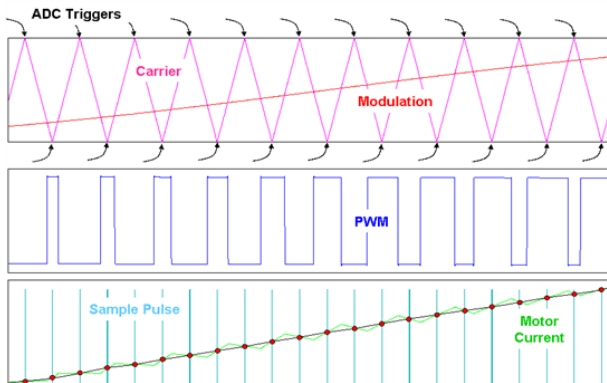
Sterowanie mostkiem H (4/6)

Unipolarny sterownik czteroćwiartkowy (4Q) wersja II

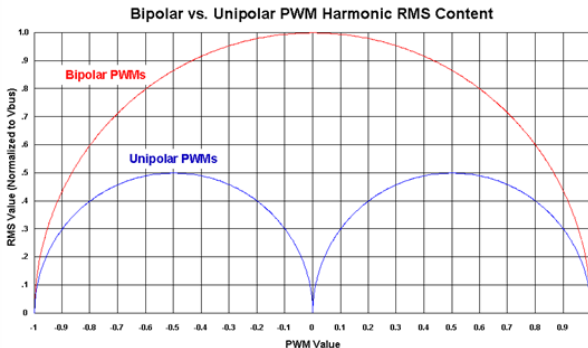
Sterowanie mostkiem H (5/6)

Pomiar prądu dla sterownika bipolarnego (*center-aligned PWM*)

Sterowanie mostkiem H (6/6)

Porównanie zawartości harmoniczných

Sterowanie bezszczotkowym silnikiem prądu stałego

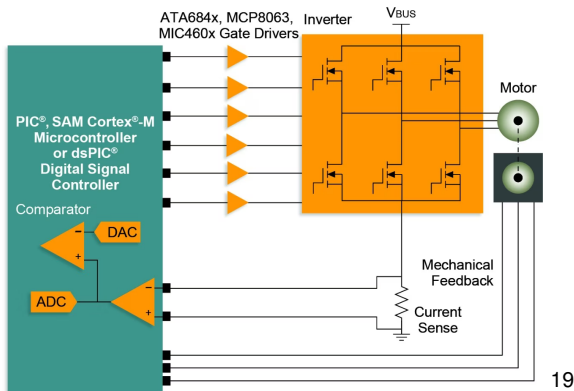
Sterowanie silnikiem BLDC (1/6)

- komutator elektroniczny – wymaga zastosowania dodatkowego logicznego układu sterującego,
- pozycja rotora określana za pośrednictwem czujników Halla lub enkodera,
- zmiana kierunku obrotów poprzez zmianę sekwencji załączającej uzwojenia silnika,
- wymaga zastosowania trzech półmostków,
- liniowa charakterystyka obrotów silnika w funkcji napięcia zasilania,
- liniowa charakterystyka momentu obrotowego w funkcji prądu,

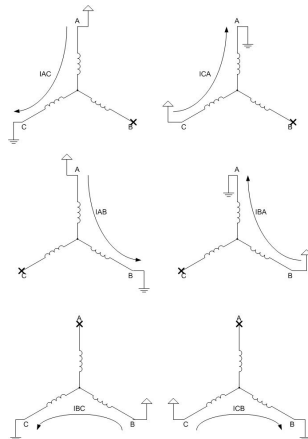
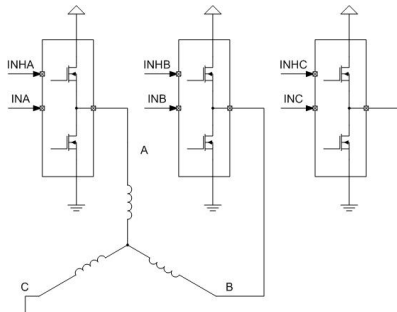

Sterowanie silnikiem BLDC (2/6)

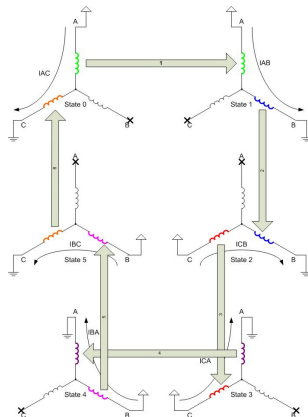
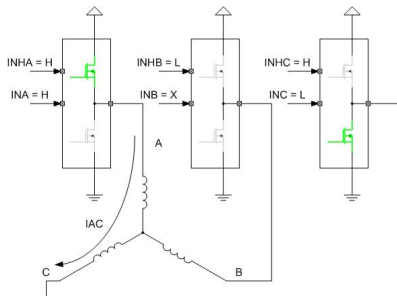
Układ sterowania

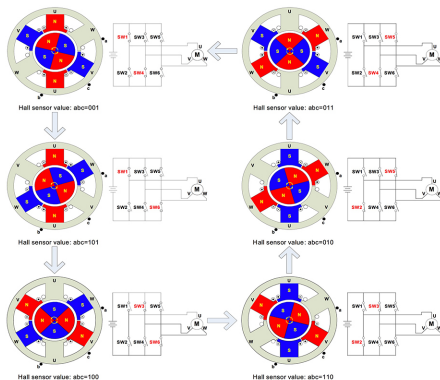
Sterowanie silnikiem BLDC (3/6)

Sterowanie silnikiem BLDC (4/6)

Sterowanie silnikiem BLDC (5/6)

20

Sterowanie silnikiem BLDC (6/6)

21

19 microchip.com
20 Wrocław University of Science and Technology
Ingur.com

21 set-tech.com.tw

Sterowanie silnikiem krokowym

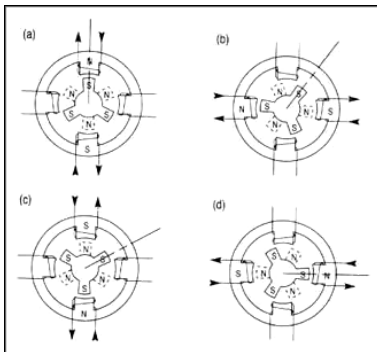
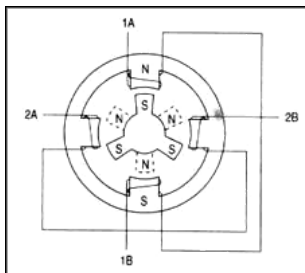

Sterowanie silnikiem krokowym (1/2)

- komutator elektroniczny – wymaga zastosowania dodatkowego logicznego układu sterującego,
- możliwe sterowanie w otwartej pętli
- zmiana kierunku obrotów poprzez zmianę sekwencji załączającej uzwojenia silnika,
- wymaga zastosowania dwóch mostków H,
- prędkość obrotowa zależna od długości kroku znamionowego i częstotliwości przełączania prądu uzwojeń silnika,
- moment obrotowy proporcjonalny do prądu uzwojeń silnika
- możliwość zwiększenia dokładności pozycjonowania poprzez pracę mikrokrokową.

Sterowanie silnikiem krokowym (2/2)

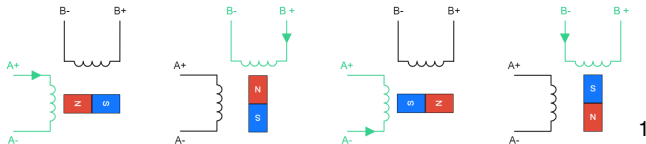

Typy sterowania

- falowe,
- pełnokrokowe,
- półkrokowe,
- sterowanie mikrokrokiem.

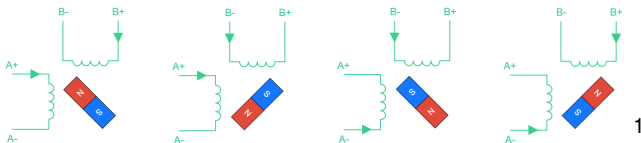
Sterowanie falowe

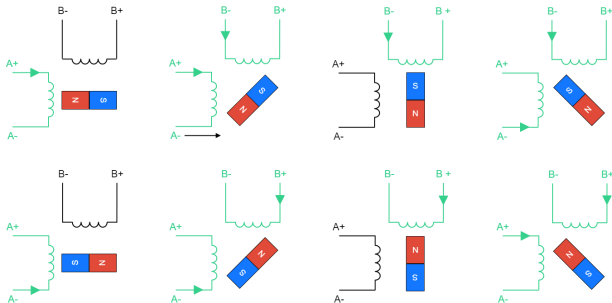
1

Sterowanie pełnokrokowe

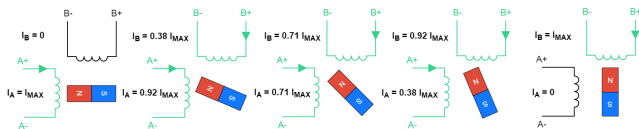
Sterowanie półkrokowe

1

Sterowanie mikrookrowe

Pomiar pozycji

- enkoder inkrementalny, absolutny,
- przetwornik potencjometryczny,
- czujniki magnetyczne ze ścieżką magnetyczną,
- resolver,
- ...

Pomiar prędkości obrotowej

- czujniki optyczne,
- prądnica tachometryczna,
- czujniki magnetyczne Halla,
- wykorzystując SEM,
- ...

Pomiar prądu

- pomiar spadku napięcia na rezystorze pomiarowym
- czujniki wykorzystujące efekt Halla,
- czujniki wykorzystujące zjawisko indukcji magnetycznej (tylko AC)

